

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva és vidékre póstai megküldéssel:

Negyedévre 1.50 kr. Két hónapra 1.—kr.
Félévre 3.—. Egy hónapra —.50
Egész évre 6.—. Egyes számú helyben 7. vidéken 8 kr.

HIRDETÉSEKET

árszabály szerint számítunk. Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilttér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ.

POLITIKAI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen hetenkint kétszer u. m.: kedden és pénteken.

SZERKESZTŐSÉG:

hova a lap szellemi részét illető közlemények s előfizetési díjak küldendők SÁROSPATAK, GORTVAY-FÉLE HÁZ.

A hirdetési díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások a kiadóhoz, Steinfeld Jenő nyomdászhoz küldendők.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmertelen leveleket nem fogadunk el.

FŐMUNKATÁRS: CSENGEY GUSZTÁV.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS: DR. BARTHA BÉLA.

KIADÓ: STEINFELD JENŐ.

Biztató jelenségek.

Rég elhangzott a hazai r. kath. egyház főpapijának ajkairól a jobb jövővel biztató jelszó: pax! Hozsánakkal üdvözölte a nemzet valláskülönbség nélkül. Teljes joggal. Az alkotmányos élet megszilárdulása, a nemzet anyagi s szellemi érdekeinek előmozdítása nyugodt, békeséges napokat kívánt. Örömtől dobogó szívvel tekintettünk a kis Róma felé, a hol pálmáigak alá temették a századok harcában kipróbált gyilkoló fegyvereket.

Az idealizmus fiai meg is adták hiszékenységek árát. A történelem géniusza büntetésül, hogy a zárdai falak közül akarata ellenére kiragadott nemes léleknek első szárnycsattogásában gyönyörködve, megfélekedtek óvatosságra intő szaváról, kínos csalódást juttatott nekik osztályrészül! Pedig bűnök nem volt nagy. Nem ismerték a primás-kinevezési aktus előzményeit, sem hátterét. A kiábrándulás bekövetkezett, mert a viszonyok hatalmasabbaknak bizonyultak az egyes jólelkű ember nemes szándékánál, — a vatikáni Pétertemplom égbetörő teteje homályba borítá a pannonhalmi torony keresztjét, az esztergomi bazilika kupoláját. S lön a „pax“-ból — bellum s az evangélium-ból — hadizenet.

Ez a hadizenet azok táborában, kik a harcot minden áron kikerülni akarják, zavart, félelmet, rémületet gerjesztett. Jeremiádotokat zengnek a napi lapok, aggódva látják közeledni a veszedelmet az ideges kor fiai. Az egyházi reformok mérész eszméje a sibbole, melyről megismerjük a szabadelvűség igaz híveit, a jelszó, mely ellenséges pártokra szagattja a nemzet fiait. „Várhatunk!“ a hirhedt osztrák politikusként ez emlékeztetés szava, lett a politikai eszély és tapintat symbolikus kifejezőjévé azok körében, kik a „jó békeség“ drága kincsét kétes értékű vívmányokért áruba bocsátani nem hajlandók.

Különös, hogy az aggodalmaskodók csak most látják a veszedelmet, — talán azért mert most verik félre a haragot. Csak most látják a harcot, mert most futják meg a hadi harsonát.

A politikai reakcióval párosult ultramontá-

nizmus soha le nem rakta a fegyvert. A fegyverszünet, melyet elfogad, fegyveres béke. A harc, melyet béke idején vív, titkos harc. S ez — ez az igazi viszály. Taktikája a viszonyokhoz képest módosul, — támadó fegyvere mindig változik, de mindig éles,

Eddig titkos harcot folytatott. A „hazaftas klérus“ 1867 ben áment mondva a király s a nemzet közt létrejött szövetségre, a nemzet legszen- tebb érdekeinek hűséges őreül, a trón megszilárdabb támaszául kívánt elismertetni. Hazafias méltatlankodását provokálták a „lutheránus pánszlávok“ üzelméi, a protestáns autonómia palástjába burkolódzó „hazaárulás.“ Arról persze megfélekedett, hogy a pánszlávizmus melegágyat talált egykor a besztarcebányai püspöki palotában, s hogy Esztergomban kiváló kegyben állottak a tót nemzetiségű papok. Arról meg a világ nem tudott, hogy a budapesti theol. fakultáson most is még Róma nyelvén hirdetik a magyar tudományt, s hogy a magyar papság „hazaftas“ viselkedését ellenőrzi Róma.

Elfogadta a klérus az 1868: 53. törvény- cikket is. Meghajlott a nemzeti törvényhozás hatalma előtt, s önmegtartózkodással vette tudomásul a „törvényesen bevett vallásfelekezeti viszonyosságát“ szabályozó törvényt. Persze a ténitvényekre, az elke- rezteselésekre vonatkozó tilalmat magára nézve kötelezőnek nem ismerte, nem ismerhette, mert a törvény „felekezetekről“, s nem az „egyház“, — az egyedül igaz egyházzól intézkedik. S folyt a harc tollal, szóval, kormányánál, a családi tűz- helyen, a gyóntatószéken. folyt béke idején.

Megzavarta a fegyveres békét a februári rendlet. S lön zúgás-búgás, jajveszoklás s fogak esikorgatása Izraelben. Megújult a régi harc új fegyverrel. A szülők elvitáztatlan joga, a természet- jog, a lelkiismeret szabadsága forog veszélyben! — hangozók ezer ihletett ajakról. Kicsavarták a pro- testánsok kezéből a fegyvert, melyet őseink szá- zadokon át hiába forgattak ellenük. Mintha csak a 40-es évek „felvilágosult“ klérusa támadt volna fel sírjából, az a klérus, mely a polgárelemnek politikai jogokkal való felruházását követelte akkor, midőn a nemesség a meggyék élére mindenütt protestáns tisztviselőket állított. Össze- seglyett a hatalmát féltő csapat a fekete lobogó

alatt, melynek felirata: „lelkiismeret szabadsága, az emberiség eszményi javai.“ Békét hirdetett, midőn ép a haladás e szent vívmányai ellen foly- tatott irtó háborút. Folyt a harc, a régi harc, ti- tokban, új fegyverrel, új jelszó alatt, — folyt béke idején.

Biz' épen nem biztató jelenségek azok, a melyek a legközelebbi mult évtizedek kódéből bontakoznak ki. Akkor volt igazán nagy a veszély, midőn ak- namunkát végzett a reakció hatalma. Kevesen sejtették, a liberális körökben is. Kevesen, igen kevesen emlékeztek meg a mult századok tanul- ságairól, a reakciónak, kedves hazánkban s világ- részünk egyéb országaiban, béke idején vívott titkos harcban nyert fényes diadalairól. Nagy hibát követ el az egyes ember bizonyos viszonyok kö- zött, ha felejteti nem tud; — de kárhazatos bünt követ el maga ellen a társadalom, mely az obscuran- tizmus mozgolódásait látva, visszaemlékezni nem akar.

Azért nemcsak roszabbnak nem látom jelenleg a helyzetet, hanem midőn a nyílt harc minden vonalon megkezdődik a túlzó táborban, a viszo- nyok a reform híveire nézve bizonyára kedve- zőbben alakulnak s a kinek szeme van, tisztán láthatja a célt, melyet minden áron elérni akar- nak. A látszólagos zavarban s az állítólagos fenye- gető veszély jeleiben én csak biztató jelenségeket látok.

A politikai reakcióval szövethető ultramon- tánizmus mindig udvarias; glaciékezttyükkel köze- ledik ellenfeléhez, arany csészében kínálja a mér- get. Ha leveti a keztyűt, leteszi álarcát, ha drasz- tikus eszközökhöz nyúl, akkor mind ez biztos jele annak, hogy baj fenyegeti hogy ingadozik lábai alatt a talaj. S ekkor, mert már semmit nem koc- kázhat, mindent megpróbál; mert veszendőnek tartja ügyét, mindenhez kapkod, kijátsza utolsó kártyá- ját, hát ha ez utolsó hozza meg a kívánt sze- rensét.

Hódoló alázattal fordúl a püsköki kar a koro- nához. A mint legalázatosabb felterjesztésükre nem kapnak biztató választ, a cselekvés terére lépnek. Pásztori levelekkel kezdik az izgatást. A „Magyar Állam“ megfélekedve mindazon hangzatos szóla- mokról, melyekkel a jogegyenlőségnek az izraelita polgártársakra való kiterjesztését „lv“-ben pártol- landónak mondja, valóságos zsidó heccet provo- kál; — erkölcsi egoismusa — a modern inquisitio

Lovassy László börtöndala.

A szerencsétlen nemzeti mártír börtöndalát lapunk 7. számának tárcarovatában közöltük. Most *Ecsedy Károly* n-lónyai ref. lelkész ur szíves volt annak dallamát is be- küldeni, amint a negyvenes években szeltére énekelték a

„Bécs várostól nyugatra, keletre
Hidegen fű a szél,
Bánatot hoz a magyar nemzetre,
Mert véle felhő kél“

dallama szerint. Maga a dallam következő:

Lassan.

Ki-nos tömlőc al-ján el- te-met-ve Las-su bu-öl-en-gem
Bus szemem ég-re fel sem vet-het-ve A jajt nyög-ve zen-g-m

Oh de hang- a i a jajt szózatnak Kcdvesim fül-16-be uem hathatnak.

A téli tárlat.

As »Őráló« számára írta: ifj. Mitrovics Gyula.
(A tárlat bezárta alkalmából.)

III.

A portait-k a művészet legnemesebb alkotásai közé tartoznak. Azonban nálunk ezek a más irányu alkotások felett aránytalanul nagy számban teremnek, ugyanarra, hogy az arcképfestés tulságos divata szinte beteges jelenség számba mehet. S pedig ennek szintén nem a művészek, de maga a közönség az oka. A tár- latok rendszeren tul vannak tömve sikerült és nem sike- rült arcképekkel. A bíráló bizottság valóságos ostromnak van kitéve s igazi vérbíróságot kell tartania, hogy a he- lyet más képek elől ne foglalják.

Az idej tárlat arcképei között mondhatni, a lekitü- nőböt Vastagh György állította ki. Javakorabeli férj és

nő egy persa takaróval borított asztal mellett. a háttér- ben könyves állványgyal. Már maga az elrendezés is igen sikerült. A nő kissé jobbrafordulva a kép baloldá- lán ül, a férj félprofilban az asztal és könyvtartó között, nyugodt, boldog tekintettel merülve neje nezésébe. A két szeretetreméltó arc telve nyugodt boldogsággal, étellel és élethűséggel s mert a környezetet képtel is adja a festő, azért szinte genre-kép jellegű. Hiszen ha elgondolko- zunk, kénytelenek vagyunk belátni, hogy a portait-ke- t sem lehet a környezetből teljesen kiszakítani a nélkül, hogy ez többé-kevésbé ne a valószínűség rovására es- sék. Ember nem képzelhető, hogy háta megett ott ne legyen legalább a szoba fala, vagy egy lehajló faág levelei. A művészek aztán az a feladata e környezet rajzolásában, hogy az a figyelmet el ne vonja. S Vastagh ebben is szerencsés. Az asztaltakarót s a pokrócra gyá- nánt szolgáló fehér medve szőret figyelmes gondallal festi s a tulzástól mégis szerencsésen megmenekül. A két alak uralkodik ezeknek rajza felett. Minden kedves harmóniába olvad s bár semmi sem köt e személyekhez, — mint tudom Csávolszky és neje, — mégis a művészet varázshatalma alá ejt s nem akarunk elmozdulni e kép elől.

Hatásában hasonló ehhez Ferraris Arthur női arc- képe, mely feleségét ábrázolja. Balra eső irányban ül, de arca mégis en face látható. Pici fehér atlaszcipőlykel takart lábai egy duzzadó lábpárnán nyugosznak. Éles vonású arcát szőke fürtök környezik s a szép szőke ar- cal bájos összhangban vannak a ruha színei. Fehér at- lasz, alján széles fehér csipkével; csupán a két karon látszik duzzadó, haloványzöld surah. A festő a poseban s az egész kidolgozásban, az egyszerű, világos szinto- nussal, a nyugodtság ábrázolására törekedett és mégis hatásában, e bájos asszony nyugodt megjelenésében, maga az izgatottság. Szemeiben a nyugalom, szinte szenvedélyes érzés tüze villog. Nyugalma az a nyugalom, mely a biztos győző lelket tölti el.

Ezeken kívül még *Baditz* és *Lotz* is állítottak ki arcképeket, azon bravurral oldva meg feladatukat, me- lyet már náluk megszoktunk.

Az ifju nemzedékből *Endrey* Sándornak van egy férfi s egy női arcképe. Az utóbbi Török Irmát, a nem-

zeti színház művésznőjét ábrázolja. Van érzéke az arc- képfestés terén, tud kifejező lenni. noha carnatiója sok- szor mesterkél, nem elég élethű. Igaz, hogy fiatal em- ber, de rövid pályája mégis nyújt tanulságot, az arckép- festés tultengése mellett. Mert a mindennapi kenyérről kell gondoskodnia, componálni nem mer. A folytonos portaitirozás minden idejét lefoglalja; idejét és kedvét kimeríti annyira, hogy ez idej női arcképe már hanyat- lást mutat — a pálya kezdetén. Mégis meg vagyok róla győződve, hogy egy kis akarattal elvégre már az önál- löbb alakításba is belekezdhetne. Igy ereje elforgácsoló- dik, kedve és ambíciója kimerül.

Az idegen festők műveinek ismertetésével akartuk szemlénkét végezni, hogy így külön csoportosítva hazai- akat és külföldieket, az olvasónak is könnyebb legyen az összehasonlítás.

Kit említsünk első helyen mást, mint a külföldinek szóló állami nagy nyertesét: *Firle* WALTER? Nagy műve, mely a kitüntetésben részesült, tulajdonképen há- rom festmény s azt mondhatjuk, a legpazarabb illusz- tráció a „Mi atyánkhöz.“ Az első e mondatot példázza: „A mi mindennapi kenyérünket add meg mi nekünk ma is.“ Egyszerű, de tiszta és gazdagon világított paraszt házba vezet a művész. Az asztalon nagy cseréptálban föl van téve az étel. A család apraja, nagya, összetett kezekkel, alázatosan és lehajtott fővel áll körüle és csendes magába mélyedéssel suttogják a miatyánk sza- va-t: add meg a mi mindennapi kenyérünket ma is. A má- sodikon halva fekszik a fiatal leány s öreg anyja a fáj- dalomtól összetörve az ágylábánál, görcsös zokogással siratja eltűnt reményét, élte boldogságát. De alakján látszik, hogy nem az eget ostromló kétségbeesés, de te- hetetlensége miatt a sors csapásában megnyugvó fájda- lom ontják e könyveket. „Legyen meg a te akarod.“ De legeredetibb a harmadik kép: „Es bocsásd meg a mi bűneinket.“ Egy suszter-mester műhelylyé alakított szobájában történik a jelenet. Erősen dolgoznak a bór- darabokon, mikor megnyílik az ajtó s belép rajta az el- hagyott leány. Az arconak a meglepetés nyer különböző kifejezést. Az anya, ki a szoba másik helyéről támo- lyog elő, rögtön kész megbocsátani. Szemeik könybelábadnak, arcán a fájdalom s a végtelen anyai szeretetből fakadó

szervezésével fenyegetőzik! Mi ez? Biztos jele annak, hogy veszély fenyegeti. Elfelejtette betanult szerepét, elérülta magát!

S azután azok a képviselői reverzálások! Valóságos dinamit-töltények, melyek a Sándor-utcai házat szétrobbantják! Dörög az ég, tisztul a levegő. Szint kell vallani mindenkinek. Kiválnak a haladás fiai sorából, a kik oda nem valók *Tisztul a helyzet.* A valóban szabadelvűek minden pártból egyesülni fognak s lesz, reméljük, lesz egy valódi szabadelvű s egy valódi konzervatív párt. Egészséges alapon alakulnak a pártok s megvalósul a mit három évtized óta hiában reméltünk. Nem biztató jelenség-e ez?

S végül felvonul a sereg zöme, — fel a nehéz ágyuk. Ezek gyülekeznek össze Sopronban, ezek Szabadkán s még több ezrek Budapesten a *kath. gyűlésekre!* Reszkess világ! — A soproni kath. gyűlés után néhány héttel a városi képviselő testület az egyházi reformok mellett foglalt állást. Néhány hónappal utóbb a városi képviselők választásának eredménye az, hogy kivétel nélkül szabadelvű férfiak nyernek mandátumot! Mi ez egyéb, mint a kath. gyűlésen hangzott harsán „*eljen*“-ek és „*anathemák*“ viszhangja?

Megnyílik a közvélemény szeme, felébred eddigi álmából: felébreszti az a pokoli hadi zaj, mely lapokból, levelekből, gyűléstermekből érinti fülét. A középkori tradíciókhoz s előjogokhoz göresösen ragaszkodó reakció, a *feudal-ultramontan hatalom végerőlködésének jaja ez.* Akár miként dőljön el az egyházi reformok kérdése, bukják bár, — bukva győzedelmeskedik! Feltámadása akkor is csak idő kérdése. Az *erkölcsi diadal már is az övé.* A felvilágosult, az intelligens katolikusok fogják kivívni, mint a mult század végén s a jelen század negyedik tizedében az ő szavok volt a protestáns vallásszabadságnak leg-erősebb támasza.

Megannyi biztató jelenségek a harc kezdetén.

Poszvek Sándor.

KÖZÉLET.

Egy történelmi tanulság.

Az 1790/1-iki országgyűlés ismeretes vallásügyi törvényeikre, a 26. t.-c. a mostani izgalmas napok alatt többször szóba került, s ennek előállítására, létrejövételére nézve oly állítások hangzottak, a melyek azt, a ki a történelmi tényeket a maguk igazi mivoltukban, az igazság fényénél óhajta látni, egyáltalában nem elégítik ki.

Nem hoznám fel ezt itt, ha ennek a szellőztetése, s ezzel kapcsolatban a meztelen történelmi igazságnak amaz állításokkal szemben való kiderítése e nagyon komoly napokban intra muros et extra felette tanulságos nem volna.

Az 1790/1: 26. t.-c. keletkezésére nézve két, egymással homlokegyenest ellenkező felfogás uralkodik. Mindkettő napjaink két előkelő, tekintélyes egyénisége révén került forgalomba.

Az egyik a hercegprímás azon beszédében fordul elő, a melyet a folyó január hó 16-ikán rendezett kath.

megbocsátás vegyülete játszik. Az apa színeli a közőnyt. A belépőt föl sem veszi, nem ismeri. Hiszen ha birna az apai szívvel! De e tettett harag és közőny kifejezése nem képesen elleplezni a belső küzdelmet az öröm és megbocsátás érzését.

A művész előszeretettel választotta tárgyát a leg-egyszerűbb emberek életéből s mint naturalista, teljes gondnal pepeselt a részletek kidolgozásán. Az utóbbi képen még a falak díszítésének a mintái is, sőt a rongált vakolat is hűen van visszaadva, annyira, hogy szinte zavarja a hatás egységét. A tárgy választásában s a feldolgozásban is nagyon sok eredetiség van. Nem lehetett volna közvetlenebb melegséggel illusztrálni a „*miatyanánk*“ sorait mint így a mindennapi élethől vett tárgyak festésével. De a művész így megőrizve, sőt kimutatva eredetiségét, müncheni iskoláját sem tudja megtagadni.

Firel képevel szemben egészen fantasztikus a francia *Sinibaldi* „Hajnal virradása.“ Az egész egy vízió, költői álom, melyet az alvó művész szempilláin játszó hajnali napfény keltett, félig alvó, félig éber képzeletében. Párosával, könnyű leplekbe öltözött fiatal leányok vonulnak fel az előttünk elterülő földemelkedésen. Lentebb, a völgyeszerű mélyedésben lovaskatonáknak elmosódó, alig kivehető csoportja vonul el. Az ébredő hajnal messze tájon, környös körül elönt rózsaszínével. Maga a hajnal is ideális. Nem az a hajnal dereng itt, mely élessé teszi a tárgyak körvonalait, de a szinpadok hajnala, mely a görögtüztől, villanyfénytől kapja a fényt. A képiroz az álom rózsaszín fátylán át nézi s látja a világot. Minden elmosódik; úgy, hogy inkább sejtjük, mint látjuk a tárgyakat. De valóban csak álom az egész: a francia revanche-ezme rajongóinak álma. Azok a lovasok lent a völgyben az Elzász és Lotharingiába bevonuló francia hadsereget jelképezik; felvonuló, tekintetökkel utjakat kísérő leányok a gloire nemzetének védangyalai. Az hiányzik a képen, mit ma szeretnek legelőbbre becsülni: a realizmus, de meg van az, a mi rajta a csodálat valódi tárgyát adja: a bámulatos könnyűségű esetkezelés. Ezzel a könnyűséggel vannak festve a rózsaszín világitásban elmosódó tárgyak; ezzel a leányok testén leomló, szinte hab finomságu redők. Az egész valami lehellestzerű. Magyar közönségünk aluzandó gyönyörködhetik benne: a kormány a nemz. muzeum számára megvásárolta.

nagygyűlésen mondott el. Miután a törvény 4-ik szakasza által a protestánsokra árasztott áldásokat kiemelte, így szól: „Ily szabadságot, ennyi jogot adtak a *katolikusok* száz évvel ezelőt, mikor a kath. vallás uralkodó volt, protestáns hazánkfiainak“.

Hogy ez mennyire nem áll, arról meggyőződhetik mindenki, ha másból nem, már csak abból is, ha a szóban levő törvény bevezetését elfogulatlanul átolvassa.

A másikat Herman Ottó fejezte ki másnap, a midőn a képviselőházban a hercegprímás beszédére megjegyzéseket tett. A hercegprímás idézett nyilatkozatára vonatkozólag ezt mondja: „A másik dolog, a mit konstatálnom kell, az, hogy nem a katolikusok adták meg 1790—91-ben a protestánsoknak azt, a mi őket, mint e haza gyermekeit megillette, hanem eltekintve minden békekötéstől, megadta nekik a törvényhozás igazságérzete“.

Szépen van mondva, s valóban nagyon jó volna, ha igazán így állna a dolog; azonban a legnagyobb sajnálattal, de a történelmi igazság érdekében ki kell mondanom, hogy a tényállásnak ez sem felel meg.

Az 1790/1-iki országgyűlés vallásügyi tárgyalásainak s az említett törvény keletkezésének rövid, vázlatos történetéből ez állítás igazsága világosan ki fog tűnni.

Ezen 1790/1-iki országgyűlés a vallás ügyére nézve a legkedvezőbb auspiciumok alatt nyílt meg. A nemzet legjobbjai, majdnem valláskülönbőség nélkül abban a meggyőződésben voltak ekkor, hogy a II. József-féle türelmi parancs az evangélikusok szenvedésén, a kiknek a sorsa e hazában már egy század óta a legmostohább volt, enyhített ugyan sokat, de az őket megillető jogokba még egyáltalában nincsenek behelyezve. Másfelől II. Lipót nemes, felvilágosult szelleme, valamint a mind fenyegetőbbé váló külpolitikai helyzet nem engedte meg azt, hogy a nemzetnek egy igen tekintélyes része tovább is az eddigi, törvényes állásból kivételtől állapotban maradjon, s épen az uralkodó volt az, a ki kimondotta azt, hogy a vallás ügye helyezzessék vissza a törvény védő paizsa alá.

Mindezek dacára azonban mindjárt kezdetben, sőt még az országgyűlés megnyitása előtt, 1790 június 5-ikén, — az országgyűlés június 6-ikán nyílt meg, — úgy alakultak a dolgok, hogy ez az országgyűlés épen a vallás ügyében *magában s magától* mit sem lendíthetett, s hogy e részben a saját legnemesebb erői teljes tehetetlenségre voltak kárhoztatva.

Ezen a napon, t. i. június 5-ikén, az egyesült tiszai kerületek, a melyek pedig az evangélikusok ügye, a lelkiismereti szabadság kérdése iránt állandóan oly jóakaró magaviseletet tanúsítottak, az előkészületi, legelső ülés határozatai közt nyomban a második pontban, — az első az elnökségről szól, — így nyilatkoznak: „Hogy előre szilárdul és állandóan meg legyen a kedélyek nyugalma állapítva, ezen kerületi ülés *római katolikus rendei* igazságosnak és szükségesnek nyilvánítják azt, hogy az ágostai és helvét hitvallásu *evangélikus rendek* s az ország minden lakosa az 1606-ik bécsi és 1645-ik linci békekötés állapotára, azaz korlátlan és teljes vallásszabadságba helyezzessék“, stb.

Ime, mindjárt a legeslegelejen egy nagy ballépést követek el. Nevezetesen itt a *római katolikus rendek* az evangélikus rendektől a vallás dolgában külön váltak s mint két egyezkedő fél álltak szembe velök. S ezzel az országgyűlés a vallás dolgában önálló törvényalkotó szerepéből egyszerűen kiesett.

Ezt megmutatta mindjárt a koronázási hitlevél feletti tárgyalások teljes meddősege. Hosszadalmas viták után, a melyekben a katolikus papság a katolikus világiak velök együtt tartó jelentékeny részével hovatovább mind merevebb álláspontot foglalt el a vallás ügyében, bármennyire igyekeztek is a hitlevélben minden közjogi elvet biztosítani, végre mégis csak az lett a koronázási hitlevél, a melyet a két előző uralkodó, III. Károly és Mária Terézia adtak ki. Ez pedig onnan eredt, hogy a végére mehetetlen tanácskozás, egyezkedés folyama alatt, már augusztus 24-ikén az országgyűlés azt az értesítést kapta, hogy Arad és a szomszédos megyék területén veszélyes mozgalmak mutatkoznak, miután a kormány a görög nem-egyesült szerbeknek Schmidfeld altábornagy elnökléte alatt Temesvárra kongresszust hirdetett. S a görög nem-egyesültek egyik püspöke a híveikhez kibocsátott, e tárgyra vonatkozó levelére nézve a hatóság által megkérdetve, azt felelte, hogy 70,000 vallásbéli férfi van kézen az ausztriai ház mellett a magyarok ellen híven állani. Érkeztek hírek nemzetiségi mozgólódásokról még más vidékekről is. Ezeknek a consternáló hatása alatt volt az országgyűlés, a midőn aug. 28-án, a korábban Bécsbe indított országos küldöttség jelentést tevén, egy legfelsőbb helyről aug. 20-ikán kelt, gr. Pálffy Károly korlátokhoz intézett s a küldöttséggel másolatban közölt irat is olvastatott fel, a melyben a király kinyilatkoztatta, hogy szilárdul és változhatatlanul eltökélte magát arra, hogy a III. Károly és Mária Terézia-féle hitlevélben kívül mást nem ad ki. Ennélfogva, miután a közös együttes megállapodás különben is lehetetlennek látszott, az országos bizottságilag szerkesztett magyar napló szerint „*utóljára* is abban állapodtak meg, hogy mind a kerületeknek ezen dologban készített munkájuk, mind pedig a mixta deputációnak azon munkákból kidolgozott cikkelye ő Felsége eleibe terjesztessék és ő Felsége által, a Bécsben és Lincben kötött békesegések értelméhez képest *elintéztessék*, szabad levén ezek mellett egy a katolikusoknak, valamint az evangélikusoknak a maguk hasznára célozó okaikat ő Felsége eleibe bocsátani“ S ekkép az ügyben a döntés az uralkodóra, mint bizalmi bíróra (arbitr) bízott.

(Vége következik.)

EGYHÁZI ÉLET.

Az egyházpolitikai javaslatok és a stóla.

(Vége.)

Talán, ha meg nem jegyezném is, felteszi, de kérem is, hogy tegye fel rólam mindenki, mint ama szegény prot. papi testület egyik igénytelen tagjáról, hogy én nagyon is tudom méltányolni egy a kisebb, mint a né-

pesebb egyházak lelkészeinél azt a 20—30 vagy 50—60 és azt a 100—120 frtnyi stóla jövedelmet!... Oh bizonynyal elhiheti az olvasó, hogy tudom én, miszerint 5—600 vagy 7—800 frtnál 50—60 frt is nagy különbözetet jelent! De vannak érveim arra is, hogy e felett is megnyugodjam. A magasabban fekvő, a világ előhaladásából és fejlődéséből merithető érveket is, most mellőzve, megjegyzem, hogy ha ma bejönne is a vallásszabadság, a polgári házasság és polgári anyakönyv, azért mi a stóla-jövedelmet nem veszítjük el azonnal, végkép! Mert például 25—30, sőt 50 évig is töltünk kell venni a kiadványokat! Azután azt meg mondanom sem kell, hogy kereszteselés, esketés, temetés jövőben is lesz, úgy mint eddig volt, ha talán valamivel kisebb lenne is az egyes eseteknél a palást-díj! Mire pedig végre elmarad majd a stóla, legalább a kiadványok után, kivált ha ezek az egyházpolitikai javaslatok most keresztül mennek, akkorára. 25—30 évvel ezen törvények meghozatala után nagyot fordul ám majd a világ kereke... Igen valószínűnek tartom, hogy akkorára pl. az egyház sok *idegen* teher viselésétől fog megszabadulni! és a stólarét maga az egyház is kárpótolhatja. De ott lesz a most főlemlet s jövőben a jogegyenlőség alapján, az 1848. évi XX. t.-c. teljes megvalósulására felelőleg az államsegély a kisebb egyházakra nézve! A nagyobb, népesebb, vagyonosabb egyházak miatt pedig cseppet sem aggódom, azok fogják tudni papjaikat a stólaért kárpótolni!...

Tekintsünk el azonban mindentől! Hát adtnak mi prot. papok okot és jogot valakinek arra, hogy feltegye rólunk akkor, mikor az oseeki által századok óta sürgetett vallás- és lelkiismereti szabadság megvalósításáról van komolyan szó, mikor az egységes házassági jog törvénybe iktatása van komolyan munkába véve; tehát mikor a demokratikus jogegyenlőség kimondásáról s tegyük hozzá, mikor a nemzeti erősbödésnek minden elfogulatlanul gondolkodó párt ember által lényegesnek elismert tényezőjéről, egy a modern világ által elfogadott intézmény behozataláról van szó: adtnak-e mi okot, jogot, akár beszédünkkel, akár tetteinkkel, viselkedésünkkel arra, hogy feltegye felülünk bárki is, hogy mi protestáns papok, egynél, alacsony, önző érdekekért, 20—50—100 vagy akár mennyi forintért is akadályt gördítsünk olyan intézmények elé, melyek a vallás és lelkiismereti szabadság, a jogegyenlőség és a nemzeti erősbödés feltételeinek törvényi iktatását célozzák!? Nem ismeri az azt a szegény prot. papi testületet, ki így beszél! Mert mi nem azt a szerény stóla, de életünk is szívesen áldozzuk hazánk nagyságáért, szabadságáért, fejlődéséért. Óhajtuk, hogy így ismerjen meg bennünket, a ki érdekünkben s mellettünk szólani akar.

Görömbei Péter.

Az ev. ref. egyház küldöttsége a király előtt e hó 25-én tisztelgett s fejezte ki hódoló köszönetét az ev. ref. zsinat által alkotott törvények megerősítéseért. A küldöttséget Kun Bertalan a tiszáninneri egyházkerület püspöke és Tisza Kálmán vezették ő felsége elé. A küldöttség tagjai voltak: Szász Károly, Szász Domokos, Kiss Aron (nemely lapok alapos tudósítása szerint *Bálint*), Bánffy Dezső báró, Vay Béla báró, Gyürky Abraham gróf, Telegy József gróf, Dégenfeld József gróf, Baksay Sándor, Bartha Lajos, Bornemisza József, Széll Kálmán, Hegedűs Sándor, Horthy István (kit a jól értesült lapok ismét esperesnek minősítenek), Bernáth Dezső, Véghegyi Dezső és Szilassy Aladár.

Kun Bertalan püspök szép üdvözlő beszéde a reformált egyház hálás köszönetén kívül különösen azt a törhetlen ragaszkodást és hűséget emelte ki, melylyel a ref. egyház az ország szentesített, vagy a jövőben alkotandó törvényei iránt mindenkor viseltetett s melylyel önzetlen hazaszeretet, az alkotmány és a királyi felség iránti tántorithatlan hűség egyesülnek.

Ő felsége a király válasza, kiválóan hangsúlyozta s nem minden célszerűség nélkül az alkotott zsinati szabályzatok és az országos törvények megtartását. A célzás bizonyára nem a református egyháznak szült, mely ezt mindenkor legszentebb kötelességének tartotta, hanem azoknak, kik nem tartották s nem tartják annak. A király válasza így hangzott:

„Örülök, hogy az evangélikus református zsinaton létrejött törvényerejű szabályokat jóváhagyólag megerősíthettem s nem kétem, hogy a magyar reformátusok egyeteme ezen szabályokat, valamint az országos törvényeket mindenkor szigoruan fogja megtartani. A személyem és trónom iránti hűségnek biztosítását ez alkalommal is kedvesen fogadom s őszintén kívánom, hogy az egyházuk számára alkotott új szabályok annak javára szolgáljanak. (Zajos éljenzés).“

A király ezután cerclét tartott, melyben Kun Bertalan, Tisza Kálmán, Bánffy Dezső, Kiss Aron, Szász Károlyt és Szász Domokost, Vay bárót, Telegy Józsefet, Hegedűs Sándort megszólítással tüntette ki. Az egész fogadtatás rendkívül szíves jellegű volt.

A küldöttség a királytól Csáky Albin gróf vallás- és közoktatásügyi miniszterhez ment, kit egyháza nevében ismét Kun Bertalan üdvözölt ékezőszólan. A kultuszminiszter a legnagyobb melegséggel fogadta küldöttséget s remek válaszában azt hangsúlyozta, hogy nem a reformált egyház neki, de ő tartozik a reformált egyháznak köszönettel, a *miért oly szépen tudták összeegyeztetni a haza és egyház iránti hűségüket.*

Az ev. ref. egyház egyetemes konventje az országos zsinat 703. és 705. sz. határozatai alapján 1893. évi 61. számú határozatával elrendelte egy egyetemes leltárnak készítését. E végből egy hét tagból álló bizottságot küldött ki Beöthy Zsigmond elnökléte s Fejes István előadósága mellett. E bizottság elkészítette egy *jelentő ívnek* a tervezetét, melynek adatai az egyetemes leltár alapjául szolgálnak, aztán a leltár tervezetét s mindkettőhöz a rövid indokolást. Lapunk is kapta mind a tervezetet, mind az indokolást, bár kissé elkésve.

Azonban az *egyházi statisztikát* oly fontosnak tartjuk s az *egyházi statisztika vagyoni részéhez* oly fontos lépésnek a mostant: az egyetemes leltár készítését, hogy az ügy ebből a szempontból való méltatására legközelebb visszatérünk.

TANÜGY.

A felekezeti tanárok és tanítók nyugdíja.

— A közoktatási miniszter legújabb javaslata. —

10. §. E törvény életbeléptekor már alkalmazásban lévő egyének fizetésüknek és fizetésük szaporulatának a 3. §. a) pontja szerint beszolgáltatandó $\frac{1}{3}$ részén kívül, ezen beszolgáltatandó összeg után, javadalmazásuk elnyerésének időpontjától az említett $\frac{1}{3}$ rész teljes lefizetéséig számítva, 4 százalékos kamatot is kötelesek fizetni. Megengedtetik azonban, hogy az őket terhelő $\frac{1}{3}$ részt s annak itt megjelölt kamatait 36—48 havi egyenlő részletben törleszthessék.

Ha valamely alkalmazottnak nyugdíjazása, vagy hozzátartozóinak ellátása e törlesztés előtt következnek be, a törlesztetlenül maradt összegek az illetőnek nyugdíjából vagy hozzátartozóinak ellátásából méltányos részletekben levonandók lesznek.

11. §. Az ezen országos nyugdíj- és gyámintézet életbeléptét követő első hat évben csupán azon címen, hogy valamely alkalmazott a 30 ik szolgálati évet betöltötte, nyugdíjazásnak nincs helye. Azonban e megszorítás megszűnik.

12. §. A felsorolt alkalmazottak önmaguk kérte nyugdíjaztatásuk ügyében az illető felettes hatóság véleményes előterjesztésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter határoz.

Ha valamely tanerő a tanítás és nevelés munkájára alkalmatlanná vált, a közszolgálat érdekében szükséges nyugdíjazást a közoktatásügyi kormány megfelelő iskolai felügyelő közegének, illetőleg kiküldöttjének, vagy az iskola fenntartójának, illetőleg felekezeti főhatóságának indítványára és pedig az ügynek egy vegyes bizottság által történt megvizsgálása és előterjesztése alapján, egyetértőleg az iskola fenntartójával, illetőleg felekezeti főhatóságával, a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeli el. Az itt jelzett vegyes bizottság elnökét és fele részét a vallás- és közoktatásügyi miniszter, másik fele részét az iskola fenntartója, illetőleg egyházi főhatósága nevezi ki. Ha az alkalmazott a 30 szolgálati évet betöltötte, vagy a 65-ik életévét elérte, vagy pedig, ha szolgálati képzettsége közhatalosi orvosi bizonyítvánnyal nyilvánvalólag igazolva van, az itt említett bizottság közbenjárása elmarad.

13. §. Egyrészt a jelen országos nyugdíj és gyámintézet kötelekebe tartozó tanintézeteknek itt elősorolt alkalmazottjait, másrészt az 1885. évi XI-ik törvényekkel alá eső tisztviselők, tanárok és tanítók közt a nyugdíj és ellátás szempontjából viszonyosság biztosítottak s így a már megtörtént vagy megtörtendő át lépés esetén előbbi szolgálatuk megfelelően kölcsönösen számításba vétetik.

Kiterjesztetik továbbá e viszonyosság a nyilvános népoktatási, kisdudóvó s egyéb idetartozó intézeteknek az 1875-ik évi XXXII. és 1891-ik évi XLIII. törvényekkel rendelkezése alá eső alkalmazottjaira is akként, hogy a népoktatási, kisdudóvó s egyéb idetartozó intézeteknél eltöltött 4 szolgálati év mind a jelen törvényekben, mind az 1885. évi XI. törvényekben értett tanintézetekhez történt át lépésnél 3 szolgálati évnek és viszont az ezeknél eltöltött 3 szolgálati év a népoktatási s a többi intézetekhez történt át lépésnél 4 évnek számítatik.

14. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter e nyugdíj- és gyámintézetről évenként kimutatást terjeszt a törvényhozás elé, melyben mind a legutóbbi év mérlege, mind a nyugdíj- és gyámintézet pénztárának állapota, mind a nyugdíjasoknak és gyámoltottaknak létszáma, névsora, szolgálatminősége, a nyugdíjazás idejében elért életkora, élvezett beszámítható járandósága, a beszámított szolgálat ideje, a nyugdíjnak vagy ellátásnak évi összege, a nyugdíjazás és gyámoltás ideje befoglalva legyen.

E kimutatás egy-egy példányra megküldetik a tanintézetek mindama fenntartóinak, kik ez országos nyugdíj- és gyámintézet költségeihez hozzájárulnak.

15. §. E törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter és a pénzügyminiszter bizatnak meg. Budapest, 1893. november 15. é.

Csáky Aibin gróf,
m. kir. vallás- és közoktatásügyi
miniszter.

A sárospataki főiskola nagyhete.

A sárospataki főiskola igazgató tanácsa a mult héten tartotta felévi rendes ülést, mely az 1893. év számvizsgálatával, az új költségvetés megállapításával volt, mint rendesen összekötte s nagyszabású reformok útját egyengette. Az anyagi oldalra is kiterjedő részletes tudósítást csak a jövő számunkban adhatunk, de a főiskola életében tervehett nagy reformokról röviden már most megemlékezhetünk.

A sárospataki főiskola több, mint háromszázados élete egy új, válságos forduló pontjához látszott elérkezni. Tökéjét, különösen a közös szükségletekre szolgáló tökéjét a reformált közönség áldozatkészsége újabb időben épen nem gazdagítja, nagyjértékű szülője elpusztult, előjárósága az államségélyt a meglévő szűk körű autonómia csorbítatlan fenntartása céljából igénybe venni vonakodik, az iskola deficitje pedig a mult évben is mintegy 4—5000 forintot tett ki.

És most a következő nagyfontosságú feladatok várnak megoldásra: a) mint elodázhatlan szükség: az országos nyugdíjintézet költségeinek fedezése; a minimális fizetési fokon álló tanári javadalmaknak az ötödéves pótlékok behozatala útján való rendezése; a jogi államvizsgálatok új rendezése után nélkülözhetetlenné vált nyolcadik jogi tanszék felállítására, a tanári fizetések emelésével kapcsolatban más intézeti tisztviselők fizetésének aránylagos javítása; b) mint legfőbb pár évre még halasztható: az ötidik teológiai tanszék felállítására; c) mint az intézet fejlődésére kívánatos, de a főiskola anyagi megerősödéséig elhalasztandó: a párhuzamos gimnáziumi osztályok felállítására.

Mindezekre vonatkozólag az igazgató-tanács elnök segítségével nyert megbízatás folytán — mint említettük — a főiskola tanári kara (köziskolai széke) egy bizottságot küldött ki s e bizottság megállapodásait előadója Zsoldos Benő foglalta össze egy, a maga nemében kitünő memorandumba, s mi a magunk részéről öszintén sajnáljuk, hogy ezt a dolgozatot nem közölhetjük, mert a közzétételétől most elállottak.

Értesülésünk szerint az igazgató-tanács fontos elvi megállapodásai a következők: a gazdasági választmányt utasította a rendes bevételek és kiadások alapján normal-budget készítésére, ennek alapján, a györgytallói birtok kedvezőbb bérbeadás folytán várható jövedelem-többlet megállapítására s e munkát a tavaszi kerületi ülést közvetlenül megelőző igazgató tanács gyűlés elé lesz terjesztendő, a mostani gyűlés elvileg elfogadta az ötödévi pótlékok s általában a javadalmak rendezését, a mérték és megoldás módozatait a normal-budget eredményétől tevéni függővé; javasolja a kerületnek a nyolcadik jogi tanszék felállítását (ennek költségeit a várható jogi tandíjszaporulat jó részben úgy is fedezni fogja); az országos nyugdíjintézet járuléka okvetlenül beillesztendő a költségvetésbe: az 5 ik theol. tanári tanszék mielőbbi felállítását is elfogadta az igazgató-tanács; a párhuzamos osztályokat ellenben csak a főiskola anyagi viszonyainak nagyobb mérvű javulása után tartja lehetségesnek; megállapította, hogy a Györgytalló eddigi bérletének végleges rendezése körülbelül 25 ezer forint terhet hárít az iskolára. A rendes tanszék betöltő helyettes tanárokat pedig okleveleik ez év folyamán való megszerzésére utasította, hogy a végleges betöltés lehetővé legyen.

Mindezek oly nagyfontosságú és súlyos részben elodázhatlan reformok, melyek körültekintő, helyes megoldásától mondhatni a sárospataki főiskola, ez ösrégi s mindenha előkelő protestáns kulturintézet jövője függ. Nemcsak az iskolának, nemcsak a tisztánmeneti ref. egyházkerületnek, hanem az egész hazai református egyháznak, protestáns tanügynek, sőt az országos kulturának ügye ez, melynek fejlődését mindenkor teljes érdeklődéssel fogjuk kísérni.

A protestáns középiskolák tanári küldöttségek és és táviratok által fejezik ki hálás és megérdemelt köszönetüket Csáky gróf közoktatásügyi miniszternek a felekezeti tanárok országos nyugdíjintézetéről szóló törvényjavaslat betérjesztése alkalmából. Nagyon helyeseljük ezt, — ha valaki, bizonyára Csáky gróf méltó a protestáns tanárok halájjára, melynek kifejezéséhez minden érdekelt iskolának járnia kellene. Most érezzük, hogy nincs oly szervezetenk, mely a protestáns tanárok egyetemmel joggal szervelje, most sajnáljuk teljes mértékben, hogy az országos protestáns tanáregyletnek 1892-ben már a megvalósulás felé közelítő ügye; azóta teljesen elaludt. Miért, — nem keressük. De igérjük, hogy újra megszüretjük: — újra, meg újra, meg újra nem jön. Hanem a Csáky grófnak kifejezendő köszönetet azért lehetne egyetemessé tenni, ha valamely protestáns iskola kezdeményező lépést tene s vagy egy feliratot köröztesse aláírás végett az érdekelt iskolák tanárai közt vagy felkérné őket, hogy közös deputációt küldjenek s abban magokat egy-egy taggal képviseltessek. E deputáció aztán nyomban tanácskozhathék az országos protestáns-egyesület ügyeinek továbbvitelére iránt is.

Szász Károly ev. ref. püspök — a mint nekünk Kisújszállásról írják — rokona Várady László nyugalmazott törv. bíró temetése alkalmából f. hó 15. és 16. an Kisújszálláson időzött. A főgimn. tanárkara testületileg üdvözölte egyháznak és irodalmunk kimagasló férfját. A püspök megtekintette ez alkalommal az épülőfélben levő új gimnáziumot is.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A közigazgatási bíróság részletes tárgyalása mindelelőtt az első bírósági második tanács alakítása körül forgott, aztán annak az eldöntése következett, hogy csupán pénzbírással büntetessenek-e a törvényhatósági bizottság ama tagjai, kik bírósági tagokká történt választásukat alapos ok nélkül elfogadni vonakodnak, vagy pedig fegyelmi eljárás útján mondassék ki ellenök a rosszaló ítélet? A bizottság a javaslat ide vonatkozó intézkedéseit érdemleges módosítás nélkül fogadta el. Nagyobb vita fejlődött ki a javaslat 6-ik §-a tekintetében, mely a bíróság választott helybeli tagjainak 6 korona, vidéki tagjainak 10 korona napi díjat állapít meg. A bizottság több tagja tisztán ingyenes akarta e szolgálatot tenni, de azon indoklás folytán, hogy ez nem annyira a farsadtság jutalmazása, mint inkább a készkiadás megtérítése, elfogadták a jelzett intézkedést, valamint a kiküldetések esetére megállapított díjakat is. A bírák felelősségét illetőleg a törvényhatósági törvény (1886; 21. t.-c.) megfelelő fejezete, a fegyelmi eljárás alapeveire nézve a törvényhatósági fegyelmi törvény (1886; 23. t.-c.) nyert elfogadást, de az eljárást a tisztviselő tagok ellen csak a felsőbb közigazgatási bíróság rendelheti el; ez rendelheti el a választott tagok ellen is és az utóbbiak ellen a fegyelmi ügyeket végső sorban, ugyanez a bíróság ítéli el. Fegyelmi vétséget nem képező csekélyebb esetekben 20—200 korona rendbírással szabható ki minden tagra, az elnökre is. Hieronymi, Gyurkovics felszólalására kilitásba helyezi, hogy a felsőbb bíróság szervezéséül a társországokra tekintettel lesznek s a bíróságnak horvát tagja is leand. A felső bíróságba kinevezendő tagokra nézve megállapított alaki kvalifikációtól eltérésnek van helye a szakirodalom, vagy gyakorlat terén kitünő férfiakra nézve, kiket illetőleg a belügyminiszter O felsegénéél fölmentést eszközölhet ki. A bizottság a bírósági hatáskör elvi megállapítása helyett a felsoroló (taxatív) rendszert tartotta meg. Beksics ama helyes indítványára, hogy a miniszteri rendelettel egyszer e bíróság hatáskörébe utalt ügyek csak törvény útján legyenek onnan elvonhatók, külön törvényhozású eldöntés alá utasított.

A kongrua-bizottság albizottsága lapunk megjelenési napján, kedden ül össze és fog tanácskozni arról, hogy a plébániák jövedelmeit a Samassa indítványának meg-

felelőleg a plébánosok önvalloása alapján, vagy Bonce Ferencz javaslata szerint, az esperesből és szolgabíróból álló vegyes bizottság munkálata segítségével írják össze. Bonce az összeírás mikéntjére nézve is adott javaslatot. A kongruához való járulásba nolens-volens, a szerzetes-rendeket, különösen a tanítással foglalkozókat is bevonják. A kongrua végleges rendezése a püspöki kar mult ujévi megállapodásához képest önkéntes adakozással akart segíteni a szűkölködő alsó papság sorsán most azonban e tervétől eltért, pedig az alsó papság nagyon hűségesen szolgálta s szolgálja a hierarchia érdekeit a most folyó nagy kulturküzdelemben is.

Az antiklerikális ellenmozgalom mind nagyobb arányokat ölt. Fiume választói, mint már írtuk, egyhangú rosszalásukat fejezték ki képviselőjüknek, Bathydány Tivadar grófnak reformellenes magatartásáért. Liberális szellemű tüntető gyűlésekre készülnek Budapest kivül Debrecenben, Nagyváradon, Kassán, Aradon, hol a felhívást 300 polgár írta alá, köztük a város függetlenségi párti képviselői és a polgármester is. Torontálmegye, Pécs, Kolozsvár hasonló mozgalom színhelye. Az ország szabadelvű értelmisége tehát megmozdult, hogy semmivé tegye azt a humbogot, melyet a klérikaliskok a művelletlen, éretlen tömeg keresztvonásaival s az irás elemeivel hadi lábón álló iskolás gyermekek ákom-bákomjaival üznek.

Képviselői reverszálisok vétele és adása ellen már 1892-ben küzdöttünk s követeltük azoknak a mandátumoknak, melyek megnyerői ily kötelezőket adtak magukról, megsejtsítését, mert a magyar alkotmánnyal ellenkező minőségűek voltak. A „Hazánk” naplaj f. hó 26-iki száma „A reverszálisok angol világlátásban” című cikkében a nagy angol politikai íróra, Stuart Millre hivatkozva, mintegy igazolni törekszik ezt a legújabb politikai divatot. A reverszális hívei felelik azt, hogy ily kötétt utasítás és a képviselői program között lényeges különbség van s az emberi meggyőződést hétszeres lakat alá vetni nem lehet. Bünt követ el az a képviselő, ki 5 esztendőre előre lekötött meggyőződését, mert ha az alapelvekre nézve nem is, a részletekre nézve sok változón mehet keresztül gondolkozása. Ha választói többsége nem ért egyet magatartásával — de igazi többsége — egyetlen mód van ennek kifejezésére: a bizalmatlansági nyilatkozat s jellemes férfiu, ha választóinak valódi többsége nem viseltetik iránta többé bizalommal, nem fogja megtartani mandátumát. Hanem persze e többség minden kétséget kizáró konstataciójáról gondoskodni kellene. De különben is a reverszális nem egyéb, mint a politikai gyanúsítás legrutabb neme. Mert tegyük föl, hogy valamely képviselőjelölt ígéreteket tesz választóinak. Azok vagy megbiznak benne, vagy nem. Ha igen — válasszák meg. A szó-vagy írásbeli képviselői tervétény azt jelenti, hogy a választók nem biznak a képviselő adott szavában, — valószínű shylocki kötelezvényt vesznek tehát tőle. A mely képviselő pedig nyíltan váltott programjával ellentétes, titkos tervétényt ad a választók valamely töredékének, hogy megválasztatását ocsóbbá vagy biztosabbá tegye, megérdemelné, hogy mint nyomorult kufart, korbáccsal üzzék ki a törvényhozás templomából.

Örülünk, hogy hazánk egyik legműveltebb, legszabadelvébb városa, Debrecen indította meg a harcot a reverszális ellen s közeletének 31 előkelő tagja, köztük a szabadelvű és függetlenségi párt elnöke által aláírt indítvány alapján egyhangúlag mondta ki a következő gyűlése január hó 26-iki ülésében a következő végzést: „Debrecen szabad kir. város törvényhatósága híven a szabadelvű nemzeti haladás kérdéseiben eddig elfoglalt álláspontjához és törhetetlenül ragaszkodva az 1848 ki törvényhozás által megalkottott parlamentáris képviseleti rendszer alapelveihez, ama szomorú jelenségek felett, hogy a szabadelvű egységes nemzeti fejlődés akadályozására indított harcban magának a parlamentáriszmusnak féltékenyen őrzött alapelvei is megengedhetetlen ostromnak tettek ki a törvényhozás egyes olyan tagjai részéről, a kik törvényhozási szavazatukat némely tényezőknél a választók egyetemének háta mögött reverszális adása által lekötötték, — sajnálatának és megütközésének ad kifejezést és nem kisebb megdöbbenését nyilvánítja amaz eléggé nem kártható terrorizálás fölött, melylyel az érintett tényezők reverszálisok követelése által egyes képviselők törvényhozási elhatározását a szabad fejlődés megakasztása céljából megszorítani nem átalották. Eme tények feletti felháborodásában Debrecen sz. kir. város törvényhatósága tisztelettel kéri a magas képviselőházat, sőt bizalommal várja, hogy a parlamentáriszmus hasonló kijátszását jövőre nézve megfelelő értelemmel intézkedése által lehetlenné tegye.” A dologban az a legérdekesebb, hogy egy róm. kath. pap, Tarkányi Péter árvaházi igazgató tiltakozott legjobban a reverszálisok ellen s indítványára a végzésbe pótlású főlvettek, hogy a közgyűlés tiltakozik minden előzetes képviselői ígéret kicsikarása ellen.

A király Őfelsége legközelebb, január 25-én adott általános kihallgatásán, melyen az ev. ref. egyház küldöttségét is fogadta (l. Egyházi élet rovatunkat), e küldöttség fogadása alkalmával Hegedűs Sándorral beszélgetvén, azt a reményét fejezte ki, hogy a most szönyegben levő fontos törvényjavaslatok a delegációk összejövetelére lesznek tárgyalva. Ez a kijelentés nyilván meghazudtolja a reformellenes pártnak abbéli reményét, hogy a főrendiház az uralkodó s a királyi család titkos ellenzése és biztatása folytán vissza fogja vetni a javaslatokat. Különben az újabb hírek szerint maga az udvar is megso-kalta a Felső és a királyi család nevével üzött tiszteletlen manővrozást.

Az „Óráló” legközelebbi száma határozottan elítélte a protestáns nagygyűlés eszméjét s a legvégzetesebb fordulatnak nevezte azt a gondolatot, hogy a szabadelvűség és a vallási reakció hívei helyett az egyes felekezeteket állítsák egymással szembe. Örömmel konstataljuk, hogy magyar napj sajtó legelőkelőbb organumai átvették eme cikkelyünket s az „Óráló” álláspontját teljesen magukévá tették. Hasonló, a miennkel teljesen egyetelmű nyilatkozatokat adtak a reformait egyháznak a király előtti tisztelgés végett most Budapestben időzött vezérférfiai is.

A görögkeleti szerb egyház, illetve az ehhez tartozó nemzetiségű körében roppant agitációt fejtenek ki az egyházpolitikai reformok ellen. Legközelebb szemelvényeket adunk a román sajtó ide vonatkozó fejtegetéseiből.

hogy lássuk mily szövetséges társak az ultramontán és a nemzetiségi izgatás. *Nikolies* Fedor báró, a görögkeleti egyház főfelügyelője, a „*Hazánk*” tudósítója előtt oda nyilatkozott, hogy a szóban forgó görögkeleti tiltakozó gyűlésnek tudomása szerint semmi alapja; ő maga híve a polgári házasságnak.

A szabadelvű pártból legújabbán kiléptek: *Sztáray* István gróf és *Zay* Albert gróf. Mindkettőről közismertető, hogy mindenkor az egyházpolitikai reformok ellen voltak.

A nemzeti párt bomlása? Fölmerült a lapokban az a hír, hogy *Horváth Lajos*, a nemzeti párt kiváló tagja, kilép a pártból, ha az nem támogatja a szabadelvű reformjavaslatokat. Ugyanily hírek keringenek a párt más, a szabadelvűség ügye körül taktikázást nem ösmerő tagjairól is.

Gyürky **Abraham** grófról, a losonci kerület országos képviselőjéről, ki a szabadelvű pártból az egyházpolitikai reformok miatt kilépett, eddig még megcáfolatlanul azt írja a „*Nemzet*”, hogy levelben magának *Schoppernek*, az ultramontán fanatizmus vezérének adott reverszálist. Ez a hír hihetetlenül megdöbbentő. Mert az *Gyürky* gróf egyéni dolga, hogy neki nem tetszenek a javaslatok, ezt sajnálni ugyan lehetne, de meggyőződés — a meggyőződést pedig tisztelnünk kell. Hogy Gyürky gróf épen református, az is kevésbé változtat a dolgon, csak érdekesebbé teszi. Csakhogy Gyürky gróf a református egyház egyik előkelő közhivatalnokja is, a drégpalánkai ref. egyházmegye gondnoka s most is tagja volt annak a küldöttségnek, mely a zsinati törvények megerősítéséért közzönetét fejezte ki a Felsőnek. Hogy a magyar református egyház egyik előkelő közhivatalnokja, kire egyháza legszentebb érdekeinek őrzése van bízva: reverszálist adhatna a szabadelvűség ügye ellen az ultramontánizmus és felekezeti gyűlölet megtestesítőjének, *Schoppernek* ez oly hihetetlen dolog, a minő ez egyház történetében nem sok fordult elő. Mi nem is hisszük, hogy e hírlés igaz volna s várjuk a cáfolatot. De ha igaz, nézetünk szerint a gróf ur egy percig sem tarthatja meg egyházi hivatalát.

Külföld.

Az európai politika legfontosabb eseménye most bizonyára *Vilmos* német császár és *Bismarck* herceg kibékülése, melyet a két főszereplő maga teljes kibékülésnek nevez. Valóban a nagyság fensége nyilatkozik abban a lelkes fogadtatásban, mely a császárjához siető *Bismarckot* Friedrichsruhétól Berlinig kísérte. Berlinben fogadása fedjedelmi volt. *Henrik* kir. herceg ment ki elébe, a császár palotája terraszán várta, többször megölelte és megcsókolta s öreg jó barátjának nevezte, egyszersmind a 7. vértesszedre tulajdonosává nevezte ki, gyöngéd figyelemből új ezrede köpenyéhez a posztót is a császár adja. Rajta kívül a császári ház összes tagjai, *Albert* szász király, az összes miniszterek, udvari és katonai méltóságok üdvözölték a békülő volt kancellárt. Tíz teritékü udvari ebéd volt s elutazásakor a császár maga is megjelent a pályaudvaron, melegen megrázta *Bismarck* kezét és megcsókolta mindkét arcát.

A kibékülési jelenet ünnepeit és szertartása között kettőre gondolunk.

Az egyik e tény erkölcsi jelentősége. A mily bántó volt a német nép, sőt minden gondolkodó emberre nézve az a rideg halátlanság, melylyel a felkelő nap a lemenő elhomályosítani igyekezett s az a személyes boszu jellegét felöltő harc, melybe Németország legnagyobb és legelső embere keveredett; ép oly felemelő látni azt, hogy a valódi nagyság be tudja ismerni eseménye helytelenységét s tud és akar elégtételt szolgáltatni és elfogadni.

A másik a kibékülés politikai fontossága. Igaz, hogy a volt és jeleleg kancellár, *Caprivi* gróf nem igen érintkezik s a kölesönös udvariasság hideg formái közt maradtak; igaz, hogy *Bismarck* lapja, a „*Hamburger Nachrichten*” óva int minden túlzástól: de alig képzeltető, hogy oly egyéniség, mint *Bismarck*, ha egyszer kibékült, ne érvényesítene tudását és tapasztalatait hazája politikájában. Nagyon valószínű, hogy *Caprivi* gróf tudtával s meggyőződéssel a bizalmas, de nélkülözhetetlen tanácsos, a kancellár mellett az első bizalmi férfi szerepét fogja játszani.

A német császár születésnapját nagy fényvel ülték meg Berlinben. A nyilvános épületek és sok magánház fel volt lobogozva, családi ebéd, operai díszelőadás, rendezés emelték a nap jelentőségét. Az ünnepegre a württembergi király is Berlinbe utazott. A császár 1000 márkányi díjat alapított a klasszikus művészet tanulmányozására, melyet minden évben az uralkodó születésnapján adnak annak a német művésznek, ki a császár által kitűzött versenyfeladatot legjobban megoldja.

Ö felsége, királyunk a budai várpalotában ebédet adott a német császár 35-ik születésnapja alkalmából, mely egyszersmind 25 éves katonai jubileuma is s felköszöntőjében „*hú barátságával s ragaszkodással üritett poharat drága szövetséges társa egészségére.*”

Szerbia új miniszteruma Ausztriában és Magyarországon bizalmat ébresztett. *Szimics* elnök és *Nikolajevics* belügyminiszter nemcsak nagyműveltségű, hanem valószággal magyarbarát emberek is. A haladó párt, bár *Garasani* minden koalíciót visszautasított, két taggal van képviselve a miniszteriumban. A radikálisok azzal vádolják *Milánt*, hogy csak azért kergette el őket, mert újabb, kártyaadósságból eredő pénzzavarain nem akart a *Gruics* kormány segíteni. Az elűzött párt vezérférfiai vizet próbálnak és bort isznak, békeségre intik híveiket s javában izgatnak a s forradalmat helyezik kilátásba. Hisz elbocsátásuk egyik oka épen az volt, hogy a miliciát fel akarták fegyverezni céljaik elérése s minden más párt megsemmisítése érdekében. *Natáliát* minden percben várják Belgrádba s hír szerint *Sándor* vele 5–6 hónapra európai körutra indulva, ez idő alatt *Milán*, mint régens kormányozza. A vád alatt álló *Avakumovics* kormány megkegyelmezése befejezett tény.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Január 26. Napirend előtt felszólalt *Urányi* Imre s a Hock képviselővel esett incidensre vonatkozólag kijelenti, hogy ő *Abányi* nevént nem említette. *Hock* válaszában az eset történeti részét fentartja, de *Urányi* kijelentésével beéri s az ügyet befejezettnek tekinti. Az ügy személyi oldalához még *Olay* Lajos szólott. *Ugron* Gábor

nem kíván a kérdés személyi oldalával foglalkozni, hanem csak azért szólal fel, mert úgy látja, hogy mintegy közérvényül elv említtetik fel, hogy a szerkesztők és hirlapírók nincsenek jogosítva megszerezni a hivatalos titkokat. Szerinte Magyarország kormánya parlamentáris kormány s a nyilvánosság ellenőrzése alatt áll s a közügyek ellenőrzése szempontjából a miniszteriumnak mintegy üveg fal mögött kell dolgoznia, hogy lássa az ország munkáját. Szemére hányja a kormánynak, hogy a magyarországi sajtóval mostohán bánik s ennek rovására a bécsi sajtót támogatja. Kéri a kormányt, hogy a hivatalos közleményeket bocsássa az egész sajtó rendelkezésére, mert hiszen a sajtó-osztályt nem azért tartják fenn államköltségen, hogy csupán egy párt érdekében irott vezércikkkel áraszsa el az országot. *Wekerle* Sándor miniszterelnök: Nem akart felszólalni, mert nem tartja sem időszerűnek, sem pedig kellőleg előkészítettnek a kérdést arra, hogy a fölött vitakozzanak, vajjon egy hirlap mennyiben van jogosítva hivatalos titkok megszerzésére vagy sem. De kénytelen felszólalni, mert *Ugron* a sajtóirodát is szóba hozta és ugylátszik, hogy annak feladatai fölül nincsen tisztába. Kijelenti, hogy a hivatalos és másforma közlemények egyformán és egyidejűleg, pártkülönbség nélkül hozatnak minden lap tudomására. A sajtóiroda különben információ-szolgálatra van berendezve, nem pedig arra, hogy cikkeket írjon. A sajtóiroda informálja a kormányt, hogy mi van a lapokban s újabbban különösen a külföld előtt nemcsak a magyar kormány érdekeit, hanem az egész magyarság dolgait tolmácsolja s ebben hivatásának teljes tárgyilagossággal megfelel. Következik napirend szerint: a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvényjavaslat tárgyalása. *Kabos* Ferenc előadó: ajánlja a törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául. *Lits* Gyula kifogást tesz az ellen, hogy a teher ezentul egészen a gazdaközönség vállaira fog nehezedni.

A szabad gazdálkodás elvét nem látja egészen érvényesülni, azért a részletes tárgyalás során lényeges változtatásokat követel. *Vásárhelyi* László nem tartja a javaslatot jó műnek, de abban a reményben, hogy a részleteknél a mulasztásokon segítve lesz, elfogadja a részletes tárgyalás alapjául. *Szinay* Gyula a javaslatot jogi szempontból bírálja különösen. Elfogadja a részletes tárgyalás alapjául. *Boross* Béni előtte szólóval szemben kiemeli, hogy a törvényjavaslat legnagyobb előnye az, hogy a kisebb kihágások ügyét a közigazgatási közegekre bizza. *Hajós* József szerint a törvényjavaslat nem oldja meg mindazon gazdasági kérdéseket, melyek e javaslat keretében is megoldandók voltak. Pl. a mezei munkások helyzete s viszonyaik rendezése. *Szalay* Károly *Szinay* Gyula álláspontjához csatlakozik. *Bujanovics* Sándor kifogásolja a javaslat címét. Szerinte hiányzik a javaslatból a mezőgazdasági érdekképviselet, a gazdatisztek és a szolgálatadók jogviszonyának rendezése és a munkás kérdés szabályozása. A gazdatiszti kvalifikáció meghatározását és precizizását kívánja. Az ezekre vonatkozó indítványt benyújtja. Elnök tekintettel, hogy napirendre töbrendbeli interpellációra adandó válasz is ki van tűzve, a vitát bezárja. *Bethlen* miniszter beszédét következő ülésre halasztván, következő a belügyminiszter válasza három interpellációra.

Hieronymi Károly belügyminiszter a Bakacs-Beöthy-Ujlaki ügyben *Horváth* Ádám által hozza intézett interpellációra kijelenti, hogy ez ügyben Bihar megye főispánjától kimerítő jelentést kért és nyert is, melyből értesült, hogy az illető köztisztviselő ellen a bírósági eljárás folyamatban van téve. Az 1886. XXIII. t. c. rendelethez szerint megvárandó, míg a bíróság ezen büntett vagy vétség tárgyában jogerős ítéletet hozott s akkor a törvényhatósági közgyűlés kötelessége lesz e felett érdemleghatározni s fegyelmi tekintetben intézkedni. Kijelenti, hogy gondja lesz rá, miszerint a közgyűlés ily irányban kötelességeinek tényleg eleget tegyen. *Horváth* Ádám nem veszi tudomásul a választ, a többség azonban elfogadja. A belügyminiszter felel még *Babó* Emil interpellációjára s kijelenti, hogy a trahoma ellenszereivel való kísérletek ellen nincs ellenvetése. *Visontai* Somának az újvidéki közbizághid tárgyában hozza intézett interpellációjára azt feleli, hogy érdekelt hentesek panaszain, az újvidéki közbizághid ügyében segíteni nem lehet.

Január 27. Az elnöki előterjesztések után következett a napirend: a mezőgazdasági és mezőrendőri törvényjavaslat folytatódó tárgyalása. Szavazás előtt felállt *Bethlen* András gróf földmivelésügyi miniszter és elmondja záróbeszédét. Két tételbe szorítja össze az ellenvetéseket. Az egyik az, hogy a javaslat nem tartalmazza mindazt, a mit tartalmaznia kell, másik pedig, hogy nem jelent haladást. A miniszter szerint a javaslat tényleg nem öleli fel a gazdasági élet összes szükségét — s nem alkot egy code ruralt, — de nem mehetett vele oly dolgokba, melyek más miniszterek ressortjába tartoznak. A második ellenvetésre s különösen az ugarrendszer fentartásának vitatására, megjegyzi a miniszter, hogy Magyarország etnografiai és helyrajzi viszonyai között lehetetlen egy egységes rendszer szerint eljárni. *Bujanovics* indítványát rokonszenvvel fogadja s szükségesnek tartja s e kérdés a bizottsághoz utasítandó. A ház a javaslatot egyhangúlag megszavazta, *Bujanovics* indítványát pedig kiadták a bizottságnak. Következett a részletes tárgyalás. *Hedry* Lőrinc a gazdasági alkalmazottak jogi viszonyainak a javaslatban való szabályozását sürgette s erre vonatkozólag határozati javaslatot terjeszt be. Elnök kijelenti, hogy bajos volna a javaslatot, miután az általánosságban elfogadattott, már most a címmel a bizottsághoz visszautasítani. *Ivánka* Oszkár *Bujanovics* határozati javaslatát elfogadja, *Hedry* nem. *Bujanovics* Sándor a címre vonatkozólag mint már jelezte is, a következő címet javasolja: „A mezei földbirtokok gazdasági használatáról és a mezőrendőrségről szóló javaslat.” *Miklós* Ödön kéri a cím változtatlanul hagyását, *Bethlen* miniszter ugyanily értelemben szól. *Hedry* javaslatát visszavonja. — Cím tehát változtatlanul marad. Az első szakaszt *Ivánka* Oszkár felszólalása és *Bethlen* miniszter felvilágosítása után változtatlanul elfogadta a ház.

Terényi Lajos a 2-ik § után új szakaszt ajánl harmadikul, *Lits* Gyula módosítást nyújt be ugyan itt, *Sporzon* Ernő helyesli a két előbbi indítványt *Papp* Elek jobban szeretné ha a 2-ik § ki maradna. *Andréanszky* báró és *Papp* Elek szóváltása után *Bethlen* miniszter kéri

a Házat, térjen át a II. fejezet tárgyalására, mert oly javaslatok tétettek, hogy az egész I. fejezetet szükséges a bizottsághoz utasítani.

Ivánka Oszkár és *Boross* Béni nem pártolják a miniszter indítványát. *Kovács* József és *Nagy* János stíliaris kifogásokat tesznek. *Ivánka* Oszkár a 2. 3. 4. és 5. §§ kihagyását indítványozza s helyébe új 5-t javasol mint másodikikat, *Szemere* Huba a szakaszt nem fogadja el. *Bánffy* Dezso báró elnök a vitát berekesztvén javasolja, hogy miután talán hétfőn nem lehet jelen ne tartassék akkor ülés.

Ugron Gábor, *Andréanszky* és *Ivánka* Oszkár ellene szólnak, mire elnök kijelenti, hogy hétfőn is lesz ülés. *Ernusz* Kelemen az elnök védelmére áll. Elnök kijelenti, hogy hétfőn lesz ülés. Következik *Visontai* Soma a kereskedelmi miniszterhez intézett interpellációja az értékek tőzsdéi bevezetése (kotirozása) tárgyában továbbá *Kemény* Pál interpellációja a kultuszminiszterhez, hogy mikor kap feleletet az 1892. jul. 12-én tett kérdésére. A miniszter felszólalása után azok válaszait interpellálók tudomásul vették.

UJDONSÁGOK.

Gyász hírek. Meghaltak: Kis-sennyei *Sennyei* Lajos báró Pácinban 65 éves korában. Az elhunyt mint 19-ik évében levő tanuló ifju vett részt a szabadságharcban. Eleinte a zempléni önkéntesekkel harcolt, később a Württemberg-huszárokhoz ment át. Az abszolút korszak alatt visszavonultan élt. 1861-ben mint képviselő, a határozati párthoz csatlakozott. A 61-iki országgyűlés feloszlata óta teljes visszavonultságban élt s néhány napi betegség vetett véget életének. *Zichy* *Edmund* gróf, a *Zichy*-család nesztora. Emlékezetes hazánk történetében arról, hogy 1848-ban fel akarta oszlatni a reform-országgyűlést s *Batthyányt*, *Kossuthot* s az első felelős miniszterium tagjait az akasztófalv nyenyegte meg. Nagy pártfogója volt az osztrák szépművészetnek. *Barthalos* *Mihály* nagypiritii, *Pereszlőnyi* *János* győri ev. ref. lelkész. Utóbb nevezett 63 éves életpályájából 34-et töltött el, mint felszentelt pap s az irodalomnak is buzgó munkása volt a neki adatott talentumok mértéke szerint. *Grizsányi* és *szent-andrási* *Horváth* *Julia*, halli alapítványi hölgy, a gyöngyösi jótékony nőegylet elnöke. — *Horváth* *Endre* s. a. újhelyi orvos neje, *Fodor* *Laura* Meranban. — *Kiss* *Albert*, a nagy-enyedi ev. ref. teológia helyettes tanára nagy reményekre jogosító élete férfikorának kezdetén. Valóságos tragikus végzet kezd tanszékehez fűződni, melyből egymásután három jeles erő dőlt ki rövid idő alatt.

Kovássy **Elemér** 8 év alatt fővárosi és vidéki lapokban közzölt elbeszéléseit „*Apró történetek*” cím alatt összegyűjtötte s most *Lévai* Mór kiadásában *Ungvárt* (hova küldendő az előfizetés is) közrebocsátja. A tíz ives kötet ára 1 forint, diszkótésben 2 forint. Körülbelül március végén jelenik meg. Gyűjtőknek 6 példány után tiszteletpéldány jár.

Postarablás. *Oroszváro*tt, a napokban éjjel ismeretlen tettesek kilesvén az időt, míg a küldőnc az esti postát a szombathelyi-pozsonyi vonathoz szállítja, az irodába betörték és az ott álló pénzszekrényt elrabolták. Szerencsére azonban elég hamar észrevették őket és utánok eredtek. A rablók a pénzes ládat, mely menekülésüket hátráltatta volna, hamarjában a Henckel gróf parkján keresztül futva, annak egy sűrű bozótjába rejtették, a hol üldözőik csakhamar ráakadtak. A tetteseket azonban eddig nem sikerült elfogni.

A német császár ajándéka. A német császár *Széchényi* Imre gr. volt berlini nagykövetnek érdemeinek elismeréséül — saját szobrát ajándékozta. A szobor fehér márványból van és *Begas* — ez idő szerint Németország első szobrásza — készítette.

Simor **János** hagyatékára vonatkozó lezárolást hét hónapi munka után *Fabian* Antal számtanácos, a vallás-és közoktatásügyi miniszterium kiküldötte befejezte. Az átvétel és átadás költségeinek levonása után a vallásalapnak háromszázezer frt jutott. A mostani hercegprímásnak adott terménykészletek és egyéb értékek egy millió forintnál többet érnek, noha a fundus instruktus hétszázezer forintnyi vételárát a törzstőkéből fedezték.

Barát-e vagy ellenség cím alatt feleltünk lapunk mult számának vezércikkében a „*Magyar Hirlap*” főszerkesztőjének hasonló című cikkére, melyben teljes elismerésünket fejeztük ki *Apponyi* gróf tehetsége és jelleme iránt, s annak az óhajításunknak adtunk kifejezést: vajha ott láthatnók a reformok feltétlen, taktikázás nélküli barátai között. De azt is megvallottuk, hogy eddigi magatartása e hiedelemre nem jogosít fel. A „*Magyar Hirlap*” folyó hó 28-iki száma átvéven cikkünknek *Apponyira* vonatkozó elismerő részét, így szól: „Amint látszik, a cikk nemes és méltó módon szól *Apponyiról*, amint hogy nemes az egész cikk hangja. Jól esik konstatálnunk ezt vidéki lapársunkról különösen most, amikor a szenvedély, a gyűlölködés és a türelmetlenség hangja járja.” Jól esik a „*M. Hirlap*” elismerése, mert fölismerése s teljes méltánylása annak a szellemnek, iránynak és hangnak, melyben mi működni kívánunk. Csak azt sajnáljuk, hogy abban a cikkben feltett nagyfontosságú kérdéseinkre nem kaptunk határozott, minden kétséget kizáró feleletet. Pedig ez a födolog.

Rablógyilkosság **B-Gyulán.** Meglepo fordulat állott be a lapunk 7-ik számában jelzett békegyulai gyilkosság ügyében. Kiderült, hogy a kisasszonyt egyedül cselédje *Kurta* *Julis* gyilkolta meg, pusztán gyűlöletből, kezeit is ő maga kötözte össze, s a holttestet csak a hatóság félrevezetéséért rabolta ki. — *Kurta* *Julis* már be is vallotta tettét — s ennek alapján a házmeztért *Kricseket* szabadon bocsátották.

Eljegyzés *Schneider* *Emil* m. kir. posta- és táviró-tiszt, tartalékos honvédbnaggy eljegyezte *Doffkay* *Piroskát* S. A.-Ujhelyben.

A budapesti tudomány-egyetem mind a négy fakultásában a második félre február 1-én kezdődnek a rendes beírások s bezárol február 12-ig tartanak. Az egyes tanároknál február 15-ig lehet jelentkezni. A kik ez idő alatt elvárhatlan akadály miatt nem jelentkezhetnek február 12-ig tartoznak hiteles okmányokkal felszerelt kérvényüket beadni.